

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kurios šalies įstatymai taikomi?

Kurios šalies įstatymai taikomi?

Kipras

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Tais atvejais, kai teisme pradedama tarpvalstybinė byla, Kipre taikytina teisė nustatoma vadovaujantis visų pirma taisyklėmis, nustatytomis ES teisės aktais, ypač reglamentais (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“) dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės ir (EB) Nr. 864/2007 (reglamentas „Roma II“) dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės.

Kitais atžvilgiais Kipro teismai vadovaujasi savo pačių praktika, nes atitinkamų nacionalinių įstatymų arba kodifikuotų taisyklių nėra. Nesant atitinkamos Kipro teismų praktikos, teismai taiko Anglijos bendrąją teisę pagal Teismų įstatymo (Įstatymo Nr. 14/60) 29 straipsnio 1 dalies c punktą.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencija dėl patikų ir jos pripažinimui taikytinos teisės, Kipro Respublikos ratifikuota 2017 m. Ratifikavimo įstatymu Nr. 15(III).

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Netaikytina.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Teisėjas neprivalo savo iniciatyva taikyti šių taisyklių. Šį klausimą gali iškelti tik bylos šalis, kuri, pateikdama įrodymus, sėkmingai įrodo, kad taikytina kitos valstybės, o ne Kipro teisė. Jeigu teismas tuo neįsitikina, taikoma Kipro teisė.

Kadangi minėtoji praktika yra įrodymų ir proceso dalykas, jai minėtieji reglamentai (EB) Nr. 593/2008 ir (EB) Nr. 864/2007 netaikomi.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Pagal reglamentus (EB) Nr. 593/2008 ir (EB) Nr. 864/2007 *renvoi* taisyklės taikyti neleidžiama. Tačiau minėtuose reglamentuose nereglamentuojamais atvejais *renvoi* taisyklė gali būti taikoma taip:

Teismas, nagrinėjantis bylą, kurioje nustatyta, kad turėtų būti taikoma kitos valstybės teisė, turi taikyti arba tik tos teisės vidines nacionalines taisykles, arba tą teisę visa apimtimi, įskaitant pagal tą teisę taikytinas tarptautines taisykles.

Pastaruoju atveju sunkumų kyla dėl to, kad taisyklėse dėl teisės, taikytinos pagal kitos susijusios valstybės teisės sistemą, gali būti nurodyta, kad teisėjas turi taikyti Kipro teisę, ir tada jis ją turi taikyti (*renvoi*). Tuo atveju teismas turi dvi galimybes: arba sutikti su *renvoi* taisykle ir taikyti Kipro teisę (*dalinio renvoi* teorija), arba ją atmesti ir taikyti kitos valstybės teisę visa apimtimi (*visiškas renvoi*).

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Siekiant išvengti problemų, kurių galėtų kilti dėl siejamojo veiksnio (pvz., nuolatinės gyvenamosios vietos, vietos, į kurią perduotas kilnojamasis turtas arba patika, ir kt.) pasikeitimo, siejamojo veiksnio diena paprastai nustatoma vadovaujantis taisykle dėl taikytinos teisės. Pavyzdžiui, žr. 1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencijos dėl patikos 7 straipsnį.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Kitos valstybės teisė neturėtų būti taikoma net ir tuo atveju, kai taisyklėse dėl taikytinos teisės reikalaujama, kad ji būtų taikoma, jeigu jos taikymas nesuderinamas su viešąja tvarka Kipro Respublikoje. Pagal teismų praktiką viešojo tvarka apima esminius teisingumo ir viešosios moralės bei etikos principus (*Pilavachi & Co Ltd / International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Kitos valstybės teisė taip pat neturėtų būti taikoma muitų, mokesčių ir apmokestinimo klausimais.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Taikoma byloje *Royal Bank of Scotland plc / Geodrill Co Ltd and Others (1993) 1 JSC 753* nustatyta taisyklė, – šioje byloje buvo nuspręsta, kad šalis, teigianti, jog jos bylai taikytina užsienio teisė, pirmiausia turi pareikšti šį reikalavimą ir tada pateikti teismui priimtinas atitinkamas ekspertinius įrodymus. Jeigu teismas tokiais įrodymais neįtikinamas arba nė viena iš šalių nepareiškia tokio reikalavimo, taikoma Kipro teisė.

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Visoms sutartinėms prievolėms ir teisiniams veiksams, kurių atžvilgiu keliamas klausimas, kuri teisė turėtų būti taikoma, taikomas Reglamentas (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“).

3.2 Nesutartinės prievolės

Reglamentas (EB) Nr. 864/2007 (reglamentas „Roma II“) taikomas dažniausiai – tokiais atvejais taikytina teisė paprastai turėtų būti nustatoma pagal tai, kur padaryta žala (*lex loci damni*), neatsižvelgiant į tai, kuriose šalyse galėtų kilti netiesioginių padarinių. Reglamente taip pat nustatytos konkrečios taisyklės, kaip nustatyti konkrečių rūšių nesutartinės prievolės, pvz., susijusioms su nesąžininga konkurencija ir atsakomybe už produktus, taikytiną teisę.

Kalbant apie patiką, taikomas 2017 m. Ratifikavimo įstatymas dėl patikų ir jos pripažinimui taikytinos teisės (Įstatymas Nr. 15(III)/2017), kuriuo ratifikuota 1985 m. Hagos konvencija. Pagal Ratifikavimo įstatymą ir konvenciją patika turėtų būti reglamentuojama taikant patikėtino pasirinktą teisę. Kitais atvejais patika turėtų būti reglamentuojama taikant tos valstybės, su kuria ji glaudžiausiai susijusi, teisę.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisinumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Pavardė

Pavardei nustatyti taikomas Įstatymas dėl tėvų ir vaikų santykių (Įstatymas Nr. 216/90). Pagal Įstatymą Nr. 216/90 vaiko pavardė nustatoma bendru tėvų pareiškimu per tris mėnesius nuo gimimo datos. Jeigu jie tokio pareiškimo nepadaro, vaikui suteikiama tėvo pavardė. Motinos pavardė turėtų būti suteikiama vaikui, gimusiam nesuituokusiems tėvams, jeigu tėvas nepripažino vaiko arba kol jis jo nepripažino.

Nuolatinė gyvenamoji vieta

Asmens nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal Testamentų ir paveldėjimo įstatymo 195 skyrių, jame numatyta, kad kiekvienas asmuo bet kuriuo konkrečiu metu turi arba gimimo metu gautą nuolatinę gyvenamąją vietą (nuolatinė gyvenamoji kilmės vieta), arba nuolatinę gyvenamąją vietą, kurią jis įgijo arba išlaikė savo iniciatyva (pasirinkta nuolatinė gyvenamoji vieta).

Jeigu santuokinis vaikas gimsta tėvui esant gyvam, vaiko nuolatinė gyvenamoji kilmės vieta yra jo tėvo nuolatinė gyvenamoji vieta vaiko gimimo metu.

Jeigu vaikas gimsta nesusituokusiems tėvams arba jis gimsta po tėvo mirties, vaiko nuolatinė gyvenamoji kilmės vieta yra jo motinos nuolatinė gyvenamoji vieta vaiko gimimo metu.

Santuokinis veiksnumas

Asmens santuokiniam veiksnui taikomas Santuokos įstatymo (Įstatymo Nr. 104(I)/2013) 14 straipsnis, kuriame numatyta, kad asmuo neturi santuokinio veiksnumo, jeigu jam nėra suėję aštuoniolika metų arba jis santuokos sudarymo metu negali duoti sutikimo dėl psichinės ligos arba sutrikimo, smegenų ligos ar kitos būklės ar ligos arba dėl priklausomybės nuo medžiagų, jeigu jis dėl to negali suprasti ir suvokti, ką daro.

Vis dėlto net jeigu atitinkama pora arba vienas iš jos narių yra jaunesni nei aštuoniolikos metų, jie laikomi turinčiais santuokinį veiksnumą, jeigu jiems yra suėję bent šešiolika metų arba jeigu jų globėjai davė raštišką sutikimą, arba esama rimtų priešasčių santuokai pagrįsti. Jeigu minėtas sutikimas neduodamas arba globėjo nėra, klausimą, ar asmuo turi santuokinį veiksnumą, turėtų spręsti apylinkės, kurioje gyvena atitinkamas asmuo, šeimos teismas.

Kalbant apie galėjamą atlikti teisinius veiksmus, Sutarčių įstatymo 149 skyriaus 11 straipsnyje numatyta, kad asmuo gali sudaryti sutartis, jeigu yra sveiko proto ir ta galimybė jam nėra atimta pagal teisės aktus. Teisės aktuose numatyta, kad susituokęs asmuo nėra laikomas negalinčiu sudaryti sutarčių vien dėl to, kad jam nėra suėję aštuoniolikos metų.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Teisinis vieno iš tėvų ir vaiko santykis, įskaitant tėvų pareigas, išlaikymą ir bendravimą, reglamentuojamas Kipro teisės aktais, ypač Įstatymu dėl tėvų ir vaikų santykių (Įstatymas Nr. 216/90).

Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“), Reglamentas (EB) Nr. 4/2009, 1996 m. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje taip pat taikomi tais klausimais, kurie juose reglamentuojami.

3.4.2 Įvaikinimas

Kai Kipro teismuose vykdomi įvaikinimo procesai, taikoma Kipro teisė, neatsižvelgiant į tai, ar įvaikinimo byla yra tarpvalstybinio pobūdžio.

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Klausimai, susiję su santuokos sudarymu ir nutraukimu, Kipre reglamentuojami 2003 m. Santuokos įstatymu (Įstatymas Nr. 104(I)/2003). Jiems taip pat taikoma JT konvencija dėl sutikimo sudaryti santuoką, minimalaus amžiaus santuokai sudaryti ir santuokų registravimo, Kipro Respublikoje ratifikuota Įstatymu Nr. 16(III)/2003.

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

Su santuokos nutraukimu susiję klausimai reglamentuojami Konstitucijos 111 straipsnyje, 1990 m. Bandymo sutaisyti ir dvasinio santuokos panaikinimo įstatyme (Įstatymas Nr. 22/1990), taikomame religinėms santuokoms, ir Santuokos įstatyme (Įstatymas Nr. 104(I)/2003).

1971 m. Hagos konvencija dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo, Kipro Respublikos ratifikuota Įstatymu Nr. 14(III)1983, taikoma klausimams, susijusiems su santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimu.

3.5.4 Išlaikymo prievolės

Išlaikymo prievolės

Pagal Sutuoktinių turto įstatymą (Įstatymas Nr. 232/1991) su pakeitimais:

Jeigu sutuoktiniai nustoja gyventi kartu, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu gali duoti nurodymą kitam sutuoktiniui mokėti išlaikymo išmokas prašymą pateikusiam sutuoktiniui.

Išlaikymo prievolės tarp buvusių sutuoktinių taikomos tada, kai kuris nors iš jų negali išsilaikyti iš savo pajamų ar turto ir:

- a) jeigu, kai santuoka galutinai nutraukiama arba pasibaigia toliau nurodyti terminai, sutuoktinio amžius ar sveikatos būklė neleidžia jam toliau verstis profesija, kuri užtikrintų jo pragyvenimą;
- b) jeigu sutuoktinis rūpinasi nepilnamečiu arba suaugusiu vaiku ar kitu išlaikomu asmeniu, kuris negali savimi pasirūpinti dėl fizinės ar psichinės negalios, todėl reikalavimą pateikęs asmuo negali rasti tinkamo darbo;
- c) sutuoktinis negali rasti pastovaus tinkamo darbo arba jam reikia profesinio mokymo, tačiau ne ilgiau kaip trejus metus nuo galutinio santuokos nutraukimo;
- d) bet kuriuo kitu atveju, kai skirti išlaikymą galutinio santuokos nutraukimo metu reikia siekiant teisingumo.

Išlaikymo galima neskirti arba jį apriboti dėl svarbių priešasčių, ypač jeigu santuoka truko trumpai arba jeigu sutuoktinis, kuris galėtų turėti teisę į išlaikymą, yra kaltas dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo kartu nutrūkimo arba savanoriškai sukėlė savo skurdą.

Taip pat teisė į išlaikymą turėtų nutrūkti arba išlaikymo nurodymas turėtų būti atitinkamai pakeistas, kai tai būtina pagal aplinkybes.

Nepilnamečio vaiko išlaikymo prievolės

Pagal Įstatymą dėl tėvų ir vaikų santykių (Įstatymas Nr. 216/90) nepilnamečio vaiko išlaikymo prievolės tėvai vykdo bendrai pagal turimas lėšas. Minėtoji tėvų pareiga teismo sprendimu ir teisiniu susitarimu gali būti palikta galioti net ir vaikui pasiekus suaugusiojo amžių, jeigu tai pateisinama išimtinėmis aplinkybėmis (pvz., vaikas yra neveiksnus ar neįgalus arba tarnauja Nacionalinėje gvardijoje, arba lanko kursus švietimo įstaigoje arba profesinėje mokykloje).

Nepilnamečio vaiko teisė gauti išlaikymą iš savo tėvų galioja ir tuo atveju, jeigu jis nuosavybės teise turi turto.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Taikomas Įstatymo Nr. 232/1991 13 straipsnis, kurio bendra taisyklė yra ta, kad santuoka nepakeičia sutuoktinių autonomijos, susijusios su turto. Tačiau Įstatymo 14 straipsnyje vienam sutuoktiniui leidžiama pareikšti reikalavimą į kito sutuoktinio turtą santuokos pabaigos arba pripažinimo negaliojančia atveju, jeigu reikalavimą teikiantis sutuoktinis kaip nors prisidėjo prie kito sutuoktinio turto padidinimo. Reikalavimą teikianti šalis, pateikdama ieškinį, gali prašyti jai išmokėti turto padidėjimo dalį, kuri susidarė dėl jos įnašo.

Laikoma, kad vieno sutuoktinio įnašas kito sutuoktinio turtui padidinti yra vienas trečdalis turto vertės padidėjimo, jeigu neįrodoma, kad įnašas yra mažesnis arba didesnis.

Į sutuoktinių turto padidėjimą neįskaitoma tai, ką jie gauna kaip dovaną, palikimą, testamentinę išskirtinę ar kitą dovanojamą turtą.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Paveldėjimas ir visi su palikimu susiję klausimai, išskyrus testamentą parengimo ir atšaukimo formą, reglamentuojami Reglamentu (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo.

Remiantis minėto reglamento 22 straipsniu, asmuo gali pasirinkti, kad jo palikimui būtų taikoma valstybės, kurios pilietybę jis turi pasirinkimo metu arba mirties metu, teisė. Teisės pasirinkimas padaromas tiesioginiu pareiškimu.

Jeigu yra sudarytas testamentas, taikoma 1961 m. spalio 5 d. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos. Pagal konvencijos 1 straipsnį testamentinės valios forma galioja, jeigu ši forma atitinka šių valstybių vidaus teisę:

- a) vietos, kurioje testatorius išreiškė testamentinę valią, valstybės teisę, arba
- b) pilietybės, kurią testatorius turėjo tuo metu, kai išreiškė testamentinę valią, arba jo mirties metu, valstybės teisę, arba
- c) vietos, kurioje buvo testatoriaus nuolatinė gyvenamoji vieta arba įprastinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai jis išreiškė testamentinę valią, arba jo mirties metu, valstybės teisę, arba
- d) nekilnojamojo turto atžvilgiu – turto buvimo valstybės teisę.

3.8 Nekilnojamasis turtas

Reglamentas (EB) Nr. 593/2008 (reglamentas „Roma I“), kuriame numatyta, kad sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė, taikomas santykiams, kuriais sukuriama prievolė, susijusios su nekilnojamuoju turtu. Jeigu teisė nėra pasirinkta, taikomas reglamento 4 straipsnis, kuriame konkrečiai nurodyta kiekvienu atveju taikytina teisė.

Kai sutartis yra susijusios su daiktinėmis (*in rem*) teisėmis, remiantis Kipro teismų praktika, teismas taiko šalies, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teisę (*lex situs*).

3.9 Bankrotas

Taikytina teisė nustatoma Reglamentu (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų. Tai yra valstybės, kurios teritorijoje tokia byla pradama, teisė.

Paskutinis naujinimas: 18/04/2018

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.